

En Vondel zong:

"Het hemelsch uurwerk tellt geen stonden."

Hoe, vraagt Dr de Jong verholgen, een uurwerk, maar zonder stonden, zonder uren? Dit (overigens zeer aandoenlijk) gedicht is in strijd met de logica!

Bürger heeft eens dezen prachtige regel geschreven: „Ein Kaiserwort soll man nicht drehn noch deuteln". Men zou hier kunnen zeggen: „Ein Dichterwort soll man nicht drehn noch deuteln". Wie zijn kracht zoekt in „deuteln", d.w.z. in kleinzielige ammerkingen maken, in wat men gewoon is te noemen: „schoolmeesterachtigheden", die is onbekwaam tot 't fijne en nauwkeusterende werk der kunstcritiek, van welke Is Querido („Studien" 1908, bl. 168) schreef, dat „zij verklaart het diepst-geestelijke leven en de zuivere gemoedsbeweging van ieder kunstenaar. Ze verklaart voor zoover verklaren, ze ontleedt voor zoover ontleiden mogelijk is. Maar ze verklaart ook de groote bewegingen der menscheit in haar massaal ontvangen en verwerken van wat haar gebracht wordt door groote enkelingen". Of gelijk Borel 't zeide: „Het afzonderlijke, aan (een bepaalden schrijver) eigen mooi te beschrijven, het eigen, aparte geluid te waardeeren van den kunstenaar, hem voor te stellen zooals hij, door zijn sterke persoonlijkheid boven de massa uitsteekt, en te verklaren de emoties van eigen ziel, zooals zij door de aanraking met die van den kunstenaar beroerd is, dit is het werk van den eerlijken literatuur-criticus en literarischen essayist". („Studien", 1895, bl. 145).

Vatten we dit alles nu kort samen, dan is ons gebleken, dat men voor de beantwoording der vraag: „Heeft letterkundige kritiek waarde...?" de literatuur dient te begrenzen en de letterkundige kritiek moet omschrijven als gegeven en te geven door consciëntieuse, bevoegde kritici, terwijl we hun oordeel moeten beschouwen in verband met hun persoonlijkheid, aanleg en beginselen. Daarna heeft men te zeggen, wat men met 't begrip „waarde" bedoelt. Om maar iets te noemen: de kritiek kan waarde hebben voor 't publiek en voor den kunstenaar. Adama van Schellema, wiens „Grondslagen" Dr de Jong niet geheel onbekend zijn, zei ervan: „De ware kritiek kan twee kanten op: — ten eerste kan zij de middelbaar en verklaard zijn tusschen den kunstenaar en den lezer; ten tweede de gewetensvolle en zelf door en door kunstzinnige helper en toetsen van den kunstenaar, door hem op zijn fouten te wijzen, zijn zwakheden als vakman te verbeteren enz." (bl. 122).

Eerst al deze beperkingen en nadere omschrijvingen maken het beantwoorden van de door Dr de Jong gestelde vraag mogelijk, maar 't is voor ons niet twijfelachtig, dat de einduitkomst van de verhandeling, die dit antwoord geven zou, niet die van deze brochure alles zou verschillen.

Want nóg is niet alles gezegd: we handelden tot nog toe in hoofdzaak over 't zuiver-aesthetisch element in de literaire kritiek. En met nadruk wilden we, mocht dit nog noodig zijn, waarschuwen tegen een literatuur-beschouwing en -kritiek, die geen anderen maatstaf kent dan „de schoonheid". Zuivere schoonheid, volmaakte kunst, ook in ethischen zin bestaaf, tengevolge van de schendende agressie der zonde, niet meer. Daarom moet de criticus niet slechts 't vers keuren op zijn klankwaarde, op zijn ritmische spanning, op zijn doorleefde of gefingeerde diepte, doch evenzeer op zijn ethisch en religieus gehalte. Ook daaraan, we zeiden 't reeds terloops, loopt Dr de Jong voorbij. Hij orakelt: „Dat ook religieuze motieven het letterkundig oordeel wel eens vertroebelen, spreekt vanzelf. Nog in de negentiende eeuw (lees: twintigste eeuw) gaven (lees: geven) zekere sectariërs de voorkeur aan de gebrekkige psalmberijming van Dalheim uit het Fransch boven voortreffelijke vertalingen uit het oorspronkelijke".

Hiermee, dunkt ons, is voldoende aangetoond, dat Dr de Jong, privaat-docent aan de Universiteit te Leiden, van 't wezen, de waarde en de taak der letterkundige kritiek, laat staan der Christelijk-letterkundige kritiek geen zuiver begrip heeft. Overigens lijkt ons de positie, waarin dit boekje zijn auteur gebracht heeft, weinig benijdenswaardig; immers in dit land van huisbakken-literatuur-beschouwing leven nog altijd de mannen, die eenmaal na 't vertoonen van de kostelijkste klucht, welke ooit op onze vaderlandsche erve werd voor 't voetlicht gebracht, we meenen de geschiedenis van Julia door Guido, opgestoven zijn in hun vreeselijke wraak en de praters en gezellige babbe-lars over de immensiteit van 't schoone woord en den toover der machtige visioenen hebben geketend aan de schandpaal voor goed....

M. J. LEENDERTSE.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

In het „Algemeen Handelsblad" van Maandag 11 April 1927 — Avondblad — derde blad, vinden wij onder kerknieuws, een stukje onder het hoofd Nederlanders in den vreemde, met den ondertitel: de geestelijke zorg vanwege de Ned. Herv. Kerk.

Dit stukje geeft eenige mededeelingen uit het

jaarverslag van de Alg. Synod. Commissie der Ned. Herv. Kerk over de geestelijke verzorging van Protest. Nederlanders in het buitenland. Deze mededeelingen raken menschen „van onzen Protestant-schen kring in Duitschland" en den arbeid van den heer H. Sanders te Duisburg. Medegedeeld wordt o.a. dat „den 28en Maart te Ruhrort sprak Dr J. R. Callenbach, door de Synodale Commissie afgevaardigd om zich van verschillende toestanden op de hoogte te stellen en met autoriteiten de belangen van de geestelijke verzorging der Nederlanders te bespreken, in een door ongeveer 120 personen bezochte godsdienstvereeniging, waarin vijf nieuwe lidmaten werden bevestigd, die den Vrijdag te voren door hem op belijdenis des geloofs als lidmaten waren aangenomen. Aan het H. Avondmaal, op dienzelfden Zondag bediend, werd door velen deelgenomen". Nog lees ik in dit verslag, dat „in 1925 het getal der Nederlandsche schepen, dat de havens van Duisburg—Ruhrort aandeel 23.000 bedroeg; dat dit in 1926 belangrijk meer was". En eindelijk, dat de inkomsten voor al het werk te Duisburg—Ruhrort verricht door een evangelist en doordat van tijd tot tijd een predikant overkomt en te Emmerik, alwaar Ds W. A. Zeijder, predikant te 's Heerenberg, geregeld de godsdienst-oefeningen voor Nederlanders leidt, in het afgelopen jaar, 1926, „slechts bedroegen f3707,68 aan collecten en giften, waaronder f1000 uit de Generale Kas begrepen is. De uitgaven bedroegen aan salaris, subsidies, reis- en andere onkosten f4007,68".

Van de Duitse Schiffermission wordt gezegd, dat die een mooi werk vindt in de havens van Duisburg—Ruhrort.

Ook weten wij van nabij, dat de Roomsche hard werken. Het jaarverslag zegt in verband met de Schiffermission en haar werk: „maar voor onze Nederlandsche menschen hebben wij tot hertoe tevergeefs een beroep gedaan op de hulp van onze gemeenten. Toch mogen wij dit belang niet zoo maar uit het oog verliezen. En wij blijven met vrijmoedigheid op hulp aandringen voor dit hooge belang. Indien wij maar eens voorloopig een evangelist voor dit werk voor een proeftijd van een half jaar konden aanstellen, zouden wij kunnen zien, of het werk levensvastbaarheid heeft en hoe het zich ontwikkelt".

Ik deed deze breede aanhalingen met de bedoeling in verband hiermede kort mede te deelen, welke taak onze kerken hebben tegenover haar leden, die in het Rijnland verspreid wonen en de vele schippers, die op de Rijnvaart Ruhrort—Duisburgs havens aandoen. Eerstens dan herinner ik aan het feit, dat wij drie kerken en een groep van gereformeerden in Rijn-Pruisen hebben. Deze drie kerken (jes) ressorteeren onder de classis Arnhem. De Synode van Leeuwarden heeft deze classis de belangen dezer kerken op het hart gebonden. Zij zijn thans vacant. Dit is reeds het geval sinds den oorlog. Thans werkt aldaar Br. Boersma en worden de kerken geholpen, de vier groepen, met zestien Zondagen, een predikant uit de classis Arnhem. Voor elke drie maanden worden door de classis vier predikanten aangewezen om op één Zondag twee diensten te vervullen in Duitschland.

Alle andere Zondagen oefent Br. Boersma in Ruhrort, Duisburg en Essen, terwijl een broeder onderling hem des Zondags terzijde staat door een preek te lezen, 't zij in Essen of in een van de beide havensteden. Doordat de Rijnvaart druk is komen in Ruhrort velen ter kerk. Dat getal gaat het bovengenoemde onder de prediking van Dr Callenbach verre te boven. Broeder Boersma catechiseert, brengt vaak bezoeken op de schepen en leidt begrafenissen, enz. enz.

In bovengenoemd verslag staat te lezen: „Natuurlijk denken wij er niet aan, ook dezen last (n.l. 't ziekenbezoek, begrafenisleider enz.) nog te leggen op de schouders van denzelfden man".

Zoo dan, men is zich bewust, dat er bijzonder veel werk aan den winkel is.

Bij ons niet minder!

Deze verstrooiden mogen wij niet vergeten!

Zij hebben ontzaglijk moeilijke tijden doorgemaakt!

Wij kunnen het weten!

De nood der gereformeerde broeders in Duitschland werd ons door 't Comité Colijn op 't hart gebonden. Daaronder werden niet in de eerste plaats onze menschen van Duisburg, Ruhrort, Heiligenhaus en Essen begrepen. Het Comité heeft zijn werk gedaan. Deze gemeenten en groepen bestaan nog. Zij mogen niet verwaarloosd worden. 't Zijn onze kerken. 't Zijn onze broeders! Men mag den last der zorgen voor deze kerken niet geheel leggen op de classis Arnhem. Deze Nederlanders in de Rijn-Provincie komen voor 't groote meendeel noch uit onze classis, noch uit onze provincie. Onze kerken, alle onze kerken hebben voor hen te zorgen. Bij deze vaart is een zeer groot maatschappelijk belang gemoeid! Niet minder hebben wij de geestelijke belangen, die hierbij op den voorgrond komen te staan, te behartigen. 't Is niet gemakkelijk om bij de waarheid in het vaderland onderwezen te volharden. Volharden veronderstelt strijd. Onze menschen hebben een harden strijd om het bestaan, niet minder om het dagelijksch brood dan om dat voor hun ziel. Wij, wij

allen, alle onze kerken en ook onze particulieren hebben het werk aldaar te steunen. Mogen wij er voor bewaard worden, dat straks de classis haar nood moet klagen. De Deputaten zien den bodem van hun kas! Aan alle classes werd het verslag gezonden. Aan alle classikale deputaten werd dringend verzocht schielijk een collecte te houden en te zenden. Dat de particulieren hunne gaven niet inhouden! Het werk moet worden uitgebreid! Zouden de deputaten genoodzaakt moeten worden door het uitblijven van steun hun werk in te perken? Vertrouwt hen! Het beheer wordt uiterst zuinig gevoerd. Wordt van de classis Arnhem en de provincie Gelderland reeds veel gevraagd, de Deputaten zagen zich genoodzaakt nog meer te vragen, steun zelfs aan de provinciale kas voor hulpbehoevende kerken, steun zelfs aan de generale kas. Doch zij vroegen weinig! Zij rekenen op de kerken. Men mag het vele niet doen en dit een e nalaten. Wij hebben den naaste lief te hebben, de naaste is, die onzen weg kruist. Deze menschen kruisen onzen weg. Zij vergaderen met ons in classikale vergadering. Dat de kerken dan dra haar collecte houden voor Rijn-Pruisen, haar bijdragen zenden en de particulieren nog hun bijzondere gaven voor deze broeders en zusters in Duitschland, waaronder allicht magen en vrienden zijn. Deze naasten zijn de vele Rijn-schippers voor wie het zoo noodig is, dat zij des Zondags te Ruhrort kunnen saamvergaderen met de kerk aldaar. Men zende dan zijn gaven aan Ds G. H. Koers te Oosterbeek, giro-nummer 47807.

De inhoud van dit stukje moge niet direct behooren tot de rubriek onder het hierbovenstaand hoofd, hij raakt toch kerken in het Buitenland.

G. KEIZER.

PERS-SCHOUW.

Over ds Aalders' critiek op Assen.

Ds J. C. Aalders, predikant bij de tegen de Asser synode bezwaar opbrengende gemeenten, heeft zijn critiek op de Asser synode thans publiek gemaakt. Om verschillende redenen lijkt het mij dienstig van het antwoord, dat van andere zijde hierop gegeven wordt, aan onze lezers iets door te geven.

Allereerst merkt prof. Groshede in „N.H. Kbl." iets op in een recensie:

Het spijt me, dat ik deze brochure heb aan te kondigen. En dat, omdat ze in meer dan een opzicht dezelfde trekken toont, die we ook in andere brochures van Dr Geelkerken of zijn medestanders meesten afkeuren. Ik denk hier in de eerste plaats aan de niet zoo weinige, minder vleisende kwalificaties, die van de Synode en haar beslissing worden gegeven en die gerust hadden kunnen ontbreken. Ik denk hier in de tweede plaats aan verschillende voorstellingen, die onjuist zijn. Wie verzeigelt de kerkelijke uitspraak met de waarheid der Schrift? (blz. 6.) Dan, Ds Aalders zegt, dat de Synode het standpunt van Dr Geelkerken verkeerd heeft weer gegeven. Ik herinner me niet, dat Dr Geelkerken daar zelf ooit over heeft geklaagd, in elk geval heeft de Synode hem haar rapport thuis laten bezorgen en heeft hij al de gelegenheid gehad tegen onjuiste voorstelling te protesteeren, hetwelk hij niet heeft gedaan.

Maar dit zijn de bijzaken. Hoofdzak is iets anders. Ds Aalders beweert, dat Dr Geelkerken aan de Synode voldoende waarborg heeft gegeven, dat hij den val handhaaft. Dat ontken ik. Dr Geelkerken heeft zeer zeker herhaaldelijk betuigd, dat hij den val onvoorwaardelijkheid vasthield. Maar hij heeft ook zeker gemaakt het historisch verhaal, waarin de val wordt beschreven en daardoor juist werd de val zelf onzeker. Hier schuilt ook één der fouten van Ds Aalders. Ook hij handhaaft den val. Maar hij verzuimt aan te toonen, dat de val gehandhaafd kan worden, als de boomen niet per se zintuiglijk waarneembaar behoeven te zijn. Men vermoedt hier invloed van de nieuwere Zwitsersche theologie. Te meer omdat nog iets anders daaraan doet denken. Ds Aalders zegt, dat de Synode is overgestapt van het terrein van de eenvoudigheid des geloofs naar dat van de wetenschap, die twee gebieden heeft verward. Nu mag ik er in de eerste plaats aan herinneren, dat niet de Synode, maar juist Dr Geelkerken op wetenschappelijke behandeling heeft aangedrongen, eer de beslissing zou worden genomen. Maar die casus positie is onjuist. De oude spreuk Fides quaerit intellectum wijst ons hier den weg. De eenvoudige inhoud van het geloof kan wetenschappelijk worden verwerkt en moet ook voor het opstellen van een belijdenis of Synodale uitspraak wetenschappelijk worden verwerkt. Daarmee wordt de eenvoudigheid des geloofs allerminst prijsgegeven. Dogma-vorming is niet anders mogelijk. Ds Aalders verzuimt hier juist te onderscheiden tusschen den inhoud, de stof en de verwerking van dien inhoud. Wanneer hij zijn theorie toepast op de Drie-eenheid of op Christus, dan zou het heele dogma van de triniteit, de Christologie, vervallen. Ook wat Ds Aalders schrijft over de uitlegging is onjuist. Ik kan hier niet herhalen, wat ik in „De Heraut" heb geschreven over de grenzen der uitlegging. Ik zeg nu alleen, inzake boom, slang, spreken, valt niets uit te leggen. Hier zijn we gekomen aan de samenstellende deelen van het verhaal.

Ik zou nog meer bezwaren kunnen ontwikkelen, maar ik mag deze recensie niet opvullen door allerlei dingen, die reeds tientallen van malen gezegd zijn, weer te zeggen.

Deze brochure heeft de kwestie niet gezien, haalt de dingen dooreen en brengt ons daarom geen stap verder.

G.

In de W. A. v. het stand „wetensch synode v

We zal ins- zaak un- scheide- tegenst- den wa- veel va- voor (J- Gal. 6: nende- van d- verge- omdat- doen

Met en synode or is, beslui

In „De S(nock) :

De ra- dan dat geofferd

De e- niet des- verklaa- belofte- treedt, hooren, ferd w-

Seder- groep v- woorden- als offe- onzent- Noordt-

Een- den He- blijven

Zoo b.v. Handlei- Maart 1

Deze- 1. Me- boden- keurig- Oostjor- verbot-

In Is- eerst v-

2. E- wet toe-

3. De- niet in- worden, gebrach-

4. Of- gebrach- is niet- hebben

De v- alaar g- niet van- heeft.

5. Er- bewee- 6. Ha- ven, da- niet in-

Al her- toch zulle- menten ke-

„De Zo- mag deze- ik er we-

Mij trot- men trach- gebentim- welke wijp-

4:13-18. hemei doe-

op aarde- licht" ligt, wa- ook- lijke voor-

In de- peins ei-

„Gij v- van den- mocht iel-

Hij wi- stelde g- den niet- wij, als-

om de- Gisteren- treun on- Christus-

lisatie n- te brang- toe te b-

zal heb- met de-

Toen v- verwacht- dat juist- bedeeling- het Evar-

hoorders

In de „Leeuwarder Kb.“ zegt, naar ik meen, dr. W. A. v. Es ook iets over de onderscheiding tusschen het standpunt van „de eenvoudigheid des geloofs“ en het „wetenschappelijk standpunt“ (volgens ds. A. door de synode verkeerd gezien):

We gelooven niet, dat deze onderscheiding diep zal inslaan bij degenen, die nog naar licht in deze zaak uitzien. Zou dit tweeërlei standpunt al te onderscheiden zijn, te scheiden is het zeker niet. De tegenstelling tusschen geloof en wetenschap aanvaarden wij althans niet. Evenmin stellen we ons heel veel van de leuze: „disputabel is nog niet disputabel“ voor (blz. 16). Een vergelijking met het kruis in Gal. 6:14 schijnt ons daarom weinig ter zake dienende, omdat niemand de symbolische betekenis van de slang in Gen. 3 ook geloofd heeft. De vergelijking met het „zwaaard“ in Op. 1:16 niet, omdat we hier met uitsluitend allegorie hebben te doen.

Met een klacht over „zekere animositeit“ tegen de synode en over onjuiste weergave van hetgeen geschied is, besluit de recensie.

Jefta's dochter.

In „De School met den Bijbel“ schrijft de heer S. (noek) te Rijswijk:

De rabbijnen en de kerkvaders meenden niet anders dan dat Jefta zijn kind op bloedige wijze den Heere geofferd heeft.

De eerste, die deze algemeen gehuldigde meening niet deelde, was David Kimchi, een Joodsch schriftverklaarder uit de twaalfde eeuw. Hij wilde Jefta's belofte aldus lezen: „Wie wij het eerst tegemoet treedt, zal (als het een mensch is) den Heere toeboehoren, en (als het een dier is) als brandoffer geofferd worden.“

Sedert zijn de meeningen verdeeld gebleven. Een groep van uitleggers houdt vast aan de letterlijke woorden der Schrift en meent, dat Jefta's dochter als offer verbrand werd. Deze opvatting wordt te onzent o.a. sterk naar voren gebracht door prof. Noordzij (Gods Woord 281).

Een tweede groep meent, dat Jefta zijn dochter den Heere gewijd heeft en dat zij, ongehuwd, is blijven leven, wellicht dienende in het heiligdom. Zoo h.v. Sillevius Smit, Handboek 195 en Van Andel: Handleiding 122; (zie ook „De Heraut“ van 15 Maart 1925).

Deze opvatting berust op de volgende gronden:

1. Menschenoffers waren in Israël nadrukkelijk verboden (Lev. 18:21; 20:2-5). Jefta, die zoo nauwkeurig de geschiedenis van de verovering van het Oostjordanland uit den Pentateuch kende, heeft dit verbod zeker gekend.

In Israël komt het brengen van menschenoffers eerst voor na de scheuring van het rijk.

2. Een verwisselen van offergave werd door de wet toegelaten. (Lev. 27:1-7).

3. De bedoeling van het woord „brand“ offer was niet in de eerste plaats, dat de gave verbrand zou worden, doch dat deze geheel volledig den Heere gebracht werd. (Keil: Richter 301).

4. Offers als betaling eener gelofte konden alleen gebracht worden op het altaar van het heiligdom. Het is niet denkbaar, dat een priester Jefta's offer zou hebben willen brengen.

De veronderstelling, dat Jefta op een particulier altaar geofferd heeft, gaat niet op; dan kon de Bijbel niet van hem getuigen, dat hij zijn gelofte vervuld heeft.

5. Er staat niet, dat Jefta's dochter haar „leven“ bewaarde, doch haar „maagdom“.

6. Had Jefta's dochter geweten, dat zij moest sterven, dan had zij de twee maanden van uitsstel zeker niet in de bergen, doch bij haar vader doorgebracht.

Al ben ik persoonlijk een andere meening toegedaan, toch zullen verschillende lezers gaarne van deze argumenten kennis nemen.

Chilistische fantasie.

„De Zoeklicht“ administratie zond mij eigener beweging dezer dagen enkele ex. van het blad. Zoo sloeg ik er weer eens een oog in.

Mij trof een „verhaal“: „In een Punt des Tijds“, men tracht daarin uit te beelden door een Amsterdamsch gebeurtenissencomplex der toekomst te vertellen, op welke wijze zich realiseren zal 1 Cor. 15:52 en 1 Thess. 4:13-18. De geloovigen zijn pas opgenomen in den hemel door Christus, en nu blijven de niet-geloovigen op aarde achter. In den gedachten van „Het Zoeklicht“ ligt, gelijk natuurlijk te voren reeds te begrijpen was, ook deze bijzonderheid, dat vele officiële kerkelijke voorgangers achterblijven.

In de zaal stond de Evangelist. Hij stond in gepeins en er was thans geen lied op zijn lippen.

„Gij zijt dus niet opgenomen!“ zeide de leider van den troep tot hem. Er was niets beleedigends, noch iets spottends in zijn toon.

Hij wilde antwoorden, maar hij kon niet. Hij herstelde zich echter spoedig en zeide: „Neen, wij werden niet allen opgenomen, meneer! Wij dachten, dat wij, als Evangelisten, door God uitverkoren waren, om de geheele wereld het Evangelie te brengen. Gisteren nog sprak ik met een dame, die ik in den trein ontmoette. Zij sprak over de wederkomst van Christus en zeide: „God gebruikt nu de Evangelisatie nog om aan verloren zondaren het Evangelie te brengen, en hier en daar eenigen tot de Gemeente toe te brengen, maar geloof mij, mijnheer, de wereld zal niet bekeerd worden, vóórdat Christus de Zijnen zal hebben opgenomen en na de Grootste Verdrukking met de Zijnen teruggekomen zal zijn.“

Toen ze uit ons gesprek bemerkte, dat ik in die verwachting niet leefde, maakte ze de opmerking, dat juist het niet-onderscheiden van de verschillende bekeeringen oorzaak was, dat zoovele predikers van het Evangelie alleen over bekeering spreken, en hun hoorders niet wijzen op de naderende wederkomst

van den Heiland, en al wat daarmee in verband staat.

Op onzen cursus voor Godsdiensonderwijzer hebben we maar weinig over deze dingen gehoord. We leerden, dat wij allen zullen sterven en in ons graf blijven tot den oordeelsdag. Dan zullen wij voor Gods witten troon verschijnen om geoordeeld te worden naar ons leven. — Gisteren verklaarde deze dame mij uit den Bijbel, dat een waar Christen niet zal verschijnen voor den witten troon om geoordeeld te worden, maar, als de troon geplaatst zal worden, zal de ware christen in heerlijkheid gezeten zijn bij Jezus Christus, den Rechter. Alleen de goddelozen zullen voor dien troon geoordeeld worden, omdat de zonden van den waren christen zijn weggewaschen door het bloed van Jezus. Er is geen verdoemenis, voor degenen, die in Christus zijn. Een iegelijk, die in Jezus geloofd heeft het eeuwige leven ontvangen en zal niet in het oordeel komen, want hij is reeds van den dood in het leven overgegaan.

Zij zeide ook, dat de ware christen, die nog leefde als de Heere kwam in de lucht, zou opgenomen worden met allen, die vroeger in Christus ontslapen zijn. Zij allen zullen dan het opstandings-, het verheerlijkte lichaam hebben; Christus zal dan oordeelen wie hunner een kroon zal krijgen voor zijn trouw dienen van den Heere, en wie niet.

Een straattoonnetje volgt hier:

In het voorbijgaan zag Bert, dat de Nederlandsche Bank ook bij dag bewaakt werd door soldaten. Nieuwsgierig om te weten, of er ook christenen uit het leger waren opgenomen, vroeg hij aan een der schuldwachters, of er ook van hunne kameraden bij de Opname geweest waren.

Al de fijnen zijn verdwenen en ook de fijne officieren. Ik heb eenige van hen gekend, die bijbel-lezing hielden voor hunne manschappen. Ja, ja! zij hadden het bij het rechte eind. Als u mijn oordeel vraagt, meneer, dan zeg ik, dat ons land vol dwazen zit, want als wij gedaan hadden wat zij gedaan hebben, dan waren wij nu ook bij Jezus. In de Militaire Tehuizen hebben wij er ook wel over gehoord en wij hebben gezongen:

De Heer zal komen, ja weldra.

Wees voor Zijn komst bereid!

Ontvang Zijn volheid van gené.

Wees voor Zijn komst bereid!

In de Nieuwe Kerk op den Dam is ook een samenkomst.

Naast den preekstoel stond een groote man, een bekende dominee. Hij had den arm geslagen om dien van een der meest vernaaide predikers en dwong hem op te staan. Er scheen tusschen deze twee een strijd te bestaan, wie van hen het eerst zou spreken.

„Hoe komt het toch!“ — zoo dacht men — „dat twee zulke goede predikanten achtergelaten werden?“

Er heerschte diepe stilte, welke plotseling verbroken werd door iemand, die riep: „Laat Ds Arend spreken!“

„Neen, Ds de Jong moet voorgaan“, riep iemand anders. Een rumoer van stemmen verhoef zich. De menschen waren kwaad. Eindelijk beklom Ds Arend den kansel. Hij boog het hoofd om te bidden. De aanwezigen bogen ook het hoofd, en de stem van Ds Arend verbrak de stilte:

„Mannen en vrouwen van Nedeland; mijne lotgenooten in de grootste schande, die over de wereld geknoet is, de schande van christen te heeten en toch door Christus verworpen te zijn, wij ontmoeten elkaar vandaag onder vreeselijk ernstige omstandigheden.“

Wij staan tegenover de ernstigste gebeurtenis, die het menschelek geslacht kon treffen, behalve die welke Jerusalem drie uren lang in duisternis hield, toen op Golgotha de Christus aan het kruis hing.

De dominee biecht zijn zonde; tegen de exegetische methode van de Maranatha-beweging had hij bezwaren gehad:

Men heeft in de laatste jaren preeken, bijbel-lezingen, conferenties, bijeenkomsten gehouden, waar dit onderwerp werd besproken. Ik zelf heb ze bijgewoond, maar ik heb gespot met wat ik toen noemde fantasieën van de sprekers. Ik heb aldus mijne gelegenheid laten voorbijgaan. En toch behoorde ik als predikant, in de eerste plaats bereid te zijn geweest voor deze Opname. Ik ben blind geweest en heb gedacht dat, als men geloofd was en belijdenis van het geloof had afgelegd in de kerk, dit bekeering betekende. Nu zie ik in, dat ik de kerk gediend heb en niet de gemeente van Christus, zooals een kind van God dit moest doen.

Gisterenavond pas ben ik wedergeboren, nadat mijne vrouw met de wakende en wachtende gemeente werd opgenomen. Zij is niet gestorven, maar levend opgenomen in een oogwenk, en deze gebeurtenis heeft ons alles met schrik vervuld.“

Hoe sterk de kleuren der teekening zijn, blijkt hieruit:

„Ik was in de kamer met mijne vrouw, toen zij opeens verdween. Zij was zeer ziek en moest geopereerd worden. Ik wilde er bij zijn. Ik zie het nog alles voor mij. De zusters met al de benodigdheden voor de operatie, de dokter, die orders gaf. Er heerschte groote stilte in het vertrek.“

Plotseling, terwijl de dokter iets tot een zuster zeide, verdween het lichaam mijner vrouw van de operatietafel. Ook een der zusters was verdwenen en ik, een dienaar van Christus, bleef over met den dokter en de andere zusters, zooals ook zij achtergelaten, onschoon velen uwer lidmaten van de Christelijke kerk zijn.

„Is zuster Corrie ook weg?“ vroeg de dokter. „Dus is het toch waar, dat Christus kwam om de zijnen weg te halen, want zuster Corrie leefde in deze verwachting.“ En met verbazing in zijn blik volgde hij „maar hoe komt het dominee, dat u niet

opgenomen is? Van u zou men het zeker hebben verwacht.“

Het is hier niet noodig een hatoog te leveren, dat voor andere opvatting pleiten zou. Slechts wijzen we erop, dat „Het Zoeklicht“ enerzijds de „kerken“ (officieel) beschuldigt van letterknechterij, intellectueelisme van het ophangen der zaligheid aan de aanvaarding van een „leerstuk“, terwijl hier de aanvaarding van de chilistische bijbel-exegese van Christus' wege tot een sijnboelheid gemaakt wordt. Alles naar de wet, die de tragiek van alle secten verklaart.

Over de beslissing der classis Drachten.

Volledigheidshalve geef ik hier ook weer wat nu nog onder de oogen komt van geref. zijde over de beslissing der classis Drachten (zake dr. N. D. v. Leeuwen (Vox esylvis). Immers, met het overzicht maakte ik reeds eerder een begin. In de „Geref. Kb.“ van Amsterdam-Zuid zegt K.:

Dr. v. Leeuwen staat dus thans (afgezien van de zaak der door de Synode niet geheel zonder bedenking geachte andere uitdrukkingen) in dubbel geschil met onze Kerken. Ten eerste heeft hij omtrent een punt een afwijkende meening van wat de Synode als eisch van belijdenis heeft verklaard. En ten tweede heeft hij, nadat zijn afwijkende meening publiek eigendom was geworden door uitdrukkelijke, van hem zelf uitgegane publicatie („zonder daartoe door iemand verplicht te zijn“), nadat die meening openlijk en grondig door de Kerken is onderzocht en onhoudbaar verklaard (ja, waarbij die Synode zelfs op instemming van „anti-Assen“ mag rekenen), en nadat de Synode nog eens uitdrukkelijk het disputabel stellen der zintuiglijk-waarneembaarheid van de vier bekende zaken onvereenigbaar met art. 4 en 5 der belijdenis heeft verklaard, — het door haar uitgesproken vertrouwen teleurgesteld.

Ds v. Leeuwen heeft alleen beloofd te zullen zwijgen over dit geschil van gevoelen. „In volstrekt zinnen te zwijgen!“

De Synode verwachtte, dat hij de zintuiglijk-waarneembaarheid van de zaak in kwestie zal leggen ten grondslag aan wat hij in dezen zal leeren.

Ds v. L. zegt: neen, ik zal dat niet ten grondslag leggen. Ik zal er over zwijgen; mijn leer in dezen zal dien grondslag niet hebben.

Welken dan wel? De niet-zintuiglijk-waarneembaarheid? Maar dan is het zwijgen al verbroken. Of: heelemaal „in dezen“ niet leeren? Maar dan is de compleetheit van de ambtsbediening zoek.

Neen, we kunnen, voor zooveel thans bekend is geworden, de gestie van de classe Drachten, die een „volstrekt-zwijgen“ vroeg, na al wat in 't publiek voorafgegaan was, en die verder daarbij berust, niet bewonderen.

En we kunnen de houding van een preliant, die zich in publiek vertoog, met een bezwaar tegen de beslissing zijner Kerk, tot het geheele volk richt en dan later belooft: „in volstrekt zinnen te zwijgen“, ook niet bewonderen.

Hoe deze gravamen-zak thans precies is, weten we niet. Maar wel weten we, dat meer licht noodzakelijk is, voor de rust en het vertrouwen in onze Kerken.

K. S.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie).

Hooggeachte Redactie!

Gaarne zou ik iets in het midden brengen naar aanleiding van het stuk van C. B. over het Heilsleger, in 't bijzonder betreffende het slot daarvan, handelend over evangelisatie en hulpverlening door het „Leger“. Ik zou C. B. willen vragen, is het hem bekend, dat de advocaat-verdediger van den man die zooveel verduisterde van gelden, geschonken voor den nood in de venen — zich, tot verontschuldiging van zijn cliënt, beriep om het feit dat van elken gulden, geschonken aan het H. Leger, slechts 5 cts. tot zijn doel kwam? Zoo ja, wat zegt C. B. daarvan? C. B. vergelijke dan eens den Heilsoldaat met een Geref. Diaken! — En wat nu die evangelisatie betreft, mijn indruk is, dat het H. Leger daaraan alleen doet in plaatsen en streken met een overwegend Chr. bevolking. In onze prov., Friesland, zijn heel uitgestrekte gebieden met heel veel dorpen, waar nooit de zuivere verkondiging des Woords plaats heeft. Een onzer predikanten wees dezer dagen nog daarop, en sprak daarbij niet over het H. Leger! — Zelf kom ik veel in bedoelde plaatsen en streken, doch zag of hoorde er nooit iets van het H. Leger. Daarentegen wel in plaatsen met orthodoxe bevolking, waar ik wel eens meisjes en jongemannen van het Leger de menschen per fiets zag bezoeken, doch alleen om geld te bedelen. Eens trof ik zoo'n gezelschap H. Leger-afgezanten bij d.g. gelegenheid vrolijk vereenigd in een groot café, waar zij zich, in een apart vertrek, keurig de thee lieten serveren, en zooveel pret maakten, dat zij zeer de aandacht van de omgeving trokken. — In zoo'n geval denk ik dan onwillekeurig aan onze diakenen!

Verder nog iets over dat „enigen van nood“ bij de evangelisatie. In hoeveel gevallen zal dit practisch uitvoerbaar zijn naar C. B.'s gedachte? Ik wijs hier op wat, dezer dagen nog, een arm-meester in een krant schreef, n.l. dat toch de regering strafbaar zou stellen zoo werkegevers nalaten werklozen, die bij hen werk weigerden, aan te geven. D.g. werklozen zijn er, volgens dezer ter zake kundige, zeer veel. Dit stemt overeen met wat een Rotterdamsch wethouder vorige week in den Raad zeide, dat zeer vele werklozen door krasse maatregelen aan 't werk gezet moeten worden. Zoo ook de werkloze in het stuk van C. B. roept niet om „werk of brood“, maar alleen om brood. — Zou ook C. B. zal begrijpen, kan er in krotten en sloppen wel een groote ellende zijn, niettegenstaande er voldoende bron van inkomsten is! Dat is zelfs lang geen zeldzaamheid! — Voorzover ik weet, is er ter wereld geen land, behalve dan Engeland, Scandinavië en, wellicht, Australië, waar de bezitlozen of kleinste bezitters